

ОТ АЙЫНЫҢ 28-чї КҮНІНДЕ -

ОРЫС ЧИРИНІҢ КІРӨСТӨАҒЕНІ ҰЛҰКҮННӨАЧӨ

Киевтің илбек пигі Владимир Святославич, политикада паза киртініс киреенде илбек кизи полған. Ол сынсабланыстығ тархында апостолғатиң илбек пигі тіп адал парған.

Владимир пиг 947-1015-чї чылларда чуртаан, аны Орыс чирінің Кірөстөгчизи тіп пілчелер.

Ол Киевтің илбек пигі Святослав Игоревичтің оолғы полған. Позының үлгүзіндегі чирні үлестіреткенде, Святослав пиг Владимирні, чонның сурынғанынаң, Новгородтың пигіне 969 чылда турғыс салған.

Пос аразында тартысчатхан туста, Святослав пигнің оолларының - Ярополктың паза Олегтің аразында чаа пасталыбысхан, ол чаалазығ Олегтің өлімінең тоозыл парған. Владимир үлгүні поэзының холларында тударға хынаачы улуг харындазынан, хорых парып, талай кизіре парыбысхан.

Владимир пиг 980 чылда, чаачыларынаң хада, чидір салғанны айландырып алар үчүн, поэзының чирінзер айланған. Харындазын Ярополкты утып алып, ол Киевте, пиг польп, одырыбысхан. Поэзының пөгінін ол толдыр салған: Киевті чаалап алып, холға кирип алганда, ол анда көп худайларның тигіриблерін пүдир саларға чакып салған, хайзы көп худайлығларның өөн худайына Перунға чарыдыл парар. Прай анзын идип аларға ағаа садын салған Ярополк полыс пирген, аның соонда Владимир аны өдир салған.

Көс чөрчеткен кизек чоннарға (печенегтерге) тоғыр турыбызар үчүн, ол ибиркі суғлар хастарында сивеелерні паза ханаларны турғызып алған.

Тархынчыларның пасханынаң, көп худайларға пазырынчатхан Владимир пиг хазыр хылыхтығ кизи полған, хайзы көп худайларын азырап салар үчүн, ызыхха кизілерні дее отха салыбысчаң полған.

995 чылда Владимир поэзының чаа сириинең хада печенегтернең тискен; 997 чылда ол Новгородсар чаачыларны чыып аларға парған, ол туста печенегтер Белгородха тыныбысхан полғаннар, че ол саар, хайхастығ ондайнаң, ыырчаа пиринмин, тур халған. Ідөк илбек Владимир пиг Болгариянаң, Византиянаң чааласхан. Польшанаң 992 чылда чааласхан.

Владимир пиг Орыс чирінде піліске үгренчең школаларны асхан, ол школаларда поэзының абыстарың піліске үгрөдип алар үчүн, прай анзын ол кирөске түзіп алған соонда ла ит салған. Пола-пола кирек иди айлан парған, прай кизекти тарап парып, чуртапчатхан чоннарны піріктіріп алып, пір улуг хазнаны турғыс саларға кирек полған, хайзыларының пір киртініс полар. Иди илбек хазнаны турғызып алып, ноо даа ыырчаа тоғыр турып, пасха хазналарның алнында улугластығ пиг пол парар үчүн, ол хайыныстар иділ турғаннар.

Орыс чирінде кизекти чуртапчатхан чоннар аймах-пасха худай-

Владимир пиг аймах-пасха чирлерден ызылған 986 кизінен тоғазып алып, оларның чоохтарың истип алған, иң не халғанчызында, гректернің киртінізи аның чүреене чағын пол парған. Ол прайзын истип алып, пазағы чылда поэзының кизілерін Византиязар ысхан, хайди анда Худайға тоғынчатханнарын көр салып, аның кизілері уғаа тың өкерсін парғаннар. Паза улуг кизілер Владимирнің кири ічезі Ольганың, хайзы хыйға кизи полған, аның Христостығ киртінізін таллап алзын тіп, Владимир пигнің сағызына кир пиргеннер.

988 чылда Владимир пиг Херсонны чаалап алған. Аның соонда ол Византиязар поэзының чаачыларынаң хада парған, анда христостығ киртіністі алынып алганда, ол император Василий II-нің туңмазынаң, пиг-хыснаң Аннанаң христостығ кибірліг хоныхтығ пол парған.

Владимир пигні 988 чылда, Василий атты пиріп, Херсонда кирөске түзір салғаннар. Поэзының чирінзер айланчатханда, ол грек абыстарны паза худайлығ кинделерні поэзынаң хада ағылған.

Киевте прайзын, хада-пірге, пір санай кирөске түзіргеннер, аның соонда көп худайлығларның тигіриблерін инзерібізіп, ағаснаң пастағы христостығ тигіриблерні турғызып пастааннар.

Пуох чылларда Киевте Константинопольдағы патриархаттың Киевтегі өөн митрополиязы паза пасха

тостығ киртіністіг пол парған.

Христостығ киртіністі алынып алған соонда, Владимир пигнің ондайы санай пасха саринзар, чаксы саринзар алыс парған: ол кизее айаачы чүректіг пол парған, чаксы-чалахай киректерні чайап пастаан, паза чабал киректіг тон-ағчылары даа өдир саларға ол чаратпыныбысхан. Оларны хариблерден поэдыдызып, оларға албан төлирін турғыс салған.

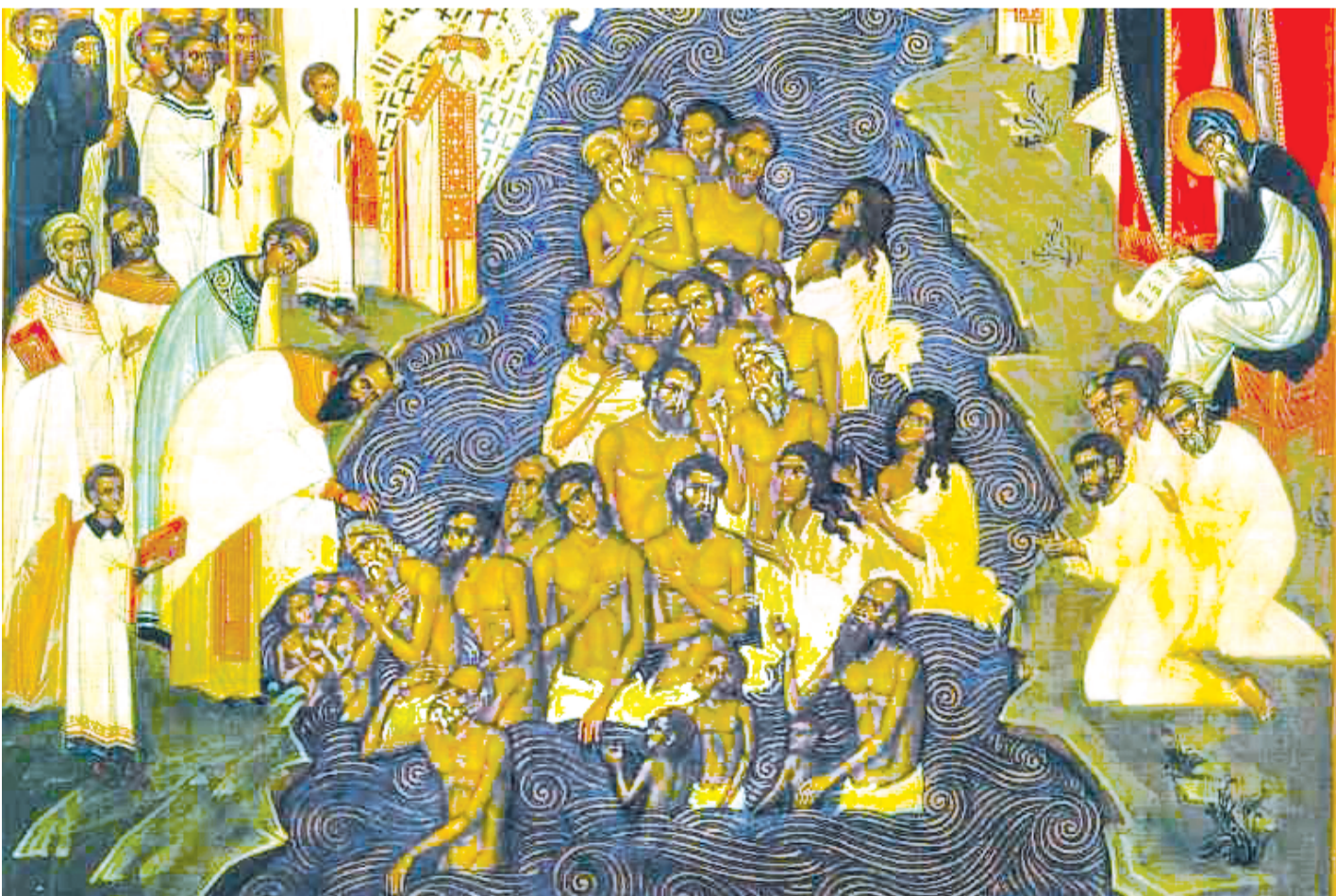
Владимир пигнің чаксы-чалахай көңніліг пол парғаны, ағаа поэзының ыырчыларынаң тоғыр чаалазарға харыг полбачан.

995 чылда апостолғатиң илбек пиг Владимир Орыс чирін нинченче кизек орыннарға чар салып, поэзының оолларына устирға пир салған. Тархынчыларның сағызынаң, мынзы аның уғаа саба сағызы пол парған, хайзы пастыра Орыс чирі, аймах-пасха кизекти орыннарға чарыл парып, пиглернің аразында чаалығ тартыстарны даа сығарыбысчаң полған.

Владимир пиг Новгородсар чаачыларынаң хада парарға тимненібіскен, аның чоох испес оолғын Ярославты, андағы пигні хатыглап салыбызарға чолға сығыбысхан полған, че ол, кинетін, чолда ағырыбызып, Берестово аалда 1015 ч. от айының 28-чї күнінде чирдегі чуртазын тоос салған. Аны Киевтегі Владимир пигнің адынаң тигірибде чыып салғаннар.

Чонның хынчаң матырын, «Владимир - Хызыл Күнічекті», апостолғатиң илбек пиг Владимирні ап-арығ кизи тіп сабландыр салғаннар.

Владимир пигнің чирдегі чуртазы тоозыл парған күнде, ідөк Орыс чирінің Кірөстел парғанын от айының 28-чї күнінде, тигіриблерде, хумартхылап, үлүкүннепчелер.

Владимир пиг, поэзының үлгүзін варягтарның полысханынаң, пиктеп алып, вятичтерні, радимичтерні паза ятвягтарны (кидеркі Белоруссияда чуртаан кизек чон) Киевтің пазиинда тудыбысхан.

ларға пазырынчаннар. Олар пір Худай ла пар полчатханын пілзелер дее, оларның чозахтары аймах-пасха полған. Аннанаң хайда-да пір киртіністі таллап алары оой ла кирек полбаан.

даа епархиялар, төстеліп, турғызыл парғаннар.

Владимир пигнің иң не өөн сабланызы - Орыс чирін кирөске түзір салғаны полча. Аның хатыг чакхи пастыра, чонның көбізи хрис-

ЕПАРХИАНЫҢ ЧУРТАРЫНДАҒЫ КИРӨСТӨГЧІ ПАЗА АРКАЛАЙНЫҢ ХУДАЙҒА ТОЛДЫРҒАН ТОҒЫНЫСТАРЫНЫҢ ИЗЕРІЗІ

Хандых айының 2-чі күні, иирде, Худай Ічезінің Владимирской иконазын үлүкүннечен күннің таңдади, паза ап-арығ апостолғатин Константин ханны паза аның ічезін хан-ипчі Еленаны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Градо-Абаканской Константино-Еленинской Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 3-чі күнінде, Худай Ічезінің Владимирской иконазын үлүкүннечен күнде, паза ап-арығ апостолғатин Константин ханны паза аның ічезін хан-ипчі Еленаны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Градо-Абаканской Константино-Еленинской Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 5-чі күнінде, Худайғасын азыхскіргічі Михаилні, Синадсктың епискобын паза ап-арығчы Леонтийні, Ростовтың епискобын хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 6-чы күнінде, харах чохтаңар Нидиледе, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Пии аалдағы Покровской Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 8-чі күнінде, ап-арығ илчлерні Карпты паза Алфейні паза илбекчобағчы Наа Георгийні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты аркалайның резиденциязының туразындағы Сергиевской Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 9-чы күнінде, Хызыл Нымырха үлүкүнні Ұдесчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 15-чі күнінде, Москвадағы хуттығ семинарияның 35 чылы тол парған. Пу күнде Покровской академической Худай туразында 1986 чылда семинарияны тоос салған кізілер чылылс парғаннар. Оларға 1990 чылда Академияны тоос салғаннар хозыл парғаннар.

Москваның паза тиксі Орыс Чирінің Патриархы Кириллнің чахсы сөс пиргенінен, пу күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Покровской Худай туразында Худайға тоғынысты толдыр саларынан устаан.

Хандых айының 18-чі күні, иирде, Ұс Омалығ Худайның субботагы таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Парастасты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 19-чы күнінде, чирдегі чуртастарын тоос салғаннарның хуттарын сағыста тутқан Ұс Омалығ Худайның субботагында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 19-чы күні, иирде, Ұс Омалығ Худайның үлүкүнні таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты

Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 20-чі күнінде, Ап-арығ Ұс Омалығ Худайның Күнннде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, үлүкүннің Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Худайға тоғынып алған соонда, Ұс Омалығ Худайның алнында, тізектерге түзіп, алданыстар толдырыл парғаннар.

Хандых айының 21-чі күнінде, Ап-арығ Хут Түскен Күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, үлүкүннің Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 22-чі күні, иирде, ап-арығчы Иоанны, Тобольсктың митрополидин хумартхылачан күннің таңдади, паза Сибирьнің ап-арығларының Чыылиин үлүкүннечен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 23-чі күнінде, ап-арығчы Иоанны, Тобольсктың митрополидин хумартхылачан күнде, паза Сибирьнің ап-арығларының Чыылиин үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Пу күнде, Худай туразының ортазынзар ап-арығчы Иоанның, Тобольсктың митрополидинің ап-арығ сөбгінен алынған чардығастығ иконаны сығар салғаннар.

Хандых айының 23-чі күні, иирде, Худай Ічезінің «Достойно есть» иконазын үлүкүннечен күннің таңдади, паза ап-арығ илчлерні Варфоломейні паза Варнаваны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Худай туразының ортазында Худай Ічезінің «Достойно есть» иконазы салыл парған, хайзы хайхасчайачан сын иконада ап-арығлал парған полған, аны піссер Ап-арығ Афон Тағдан ағыл салғаннар.

Хандых айының 24-чі күнінде, Худай Ічезінің «Достойно есть» иконазын үлүкүннечен күнде, паза ап-арығ

илчлерні Варфоломейні паза Варнаваны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 25-чі күнінде, ап-арығчы Иннокентий Московскийнің адынан Сынсабланыстыг гимназияны 10 үгренчі тоос салған. Оларға ортымах пілістіг аттестатты туттыр пирген соонда, Ағбанның паза Хакас чирінің архиепискобы Ионафан оларны чылығ алғыстаан.

Хандых айының 26-чі күнінде, Илігкүнн үлүкүнні Ұдесчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 26-чы күні, иирде, Прай ап-арығларның күні таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 27-чі күнінде, Прай ап-арығларның күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 1-ғы күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 3-чі күнінде, апарығчобағчы Мефодийні, Патарсктың епискобын хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 3-чі күні, иирде, Прай ап-арығларны үлүкүннечен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 4-чі күнінде, Прай ап-арығларны үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 5-чі күні, иирде, Худай Ічезінің Владимирской иконазын үлү-

күннечен күннің таңдади, паза ап-арығ чобағчы Агриппинаны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 6-чы күнінде, Худай Ічезінің Владимирской иконазын үлүкүннечен күнде, паза ап-арығ чобағчы Агриппинаны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 6-чы күні, иирде, Хан Худайның Кірөстөгчізі Иоанн Алнындапарчатханның Төреенін үлүкүннечен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 7-чі күнінде, Хан Худайның Кірөстөгчізі Иоанн Алнындапарчатханның Төреенін үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, үлүкүннің Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 8-чі күнінде, ап-арығ Петр пигні паза пиг-ипчі Февронияны, Муромдағы хайхасчайачаңнарны хумартхылачан күнде, хачан Россияда хыныс паза сөбіре Күні таныхталча, Ағбан саарның Администрациязының Улуғ залында Улуғластығ дипломнарнаң паза медальларнаң көп чыллар хада-пірге чуртап салған пик киртіністіг сөбірелерні сыйыхтааннар.

Сыйыхтарны Ағбан саарның Пазы А.В.Лемин паза Ағбанның паза Хакас чирінің архиепискобы Ионафан туттыр пиргеннер.

От айының 10-чы күнінде, Худайғасын Сампсонны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 10-чы күні, иирде, Худай Ічезінің «Троеручица» иконазын үлүкүннечен күннің таңдади, Худайғасын Сергийні паза Германнны, Валаамдағы хайхасчайачаң ап-арығчобағчыларны Кири паза Иоанны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 11-чі күнінде, Худай Ічезінің «Троеручица» иконазын үлүкүннечен күнде, Худайғасын Сергийні паза Германнны, Валаамдағы хайхасчайачаң ап-арығчобағчыларны Кири паза Иоанны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Никольской (иргі) соборда толдыр салған.

От айының 11-чі күні, иирде, ап-арығ пастагыпөзік илчлерні Петрны паза Павелні, үлүкүннеп, хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 12-чі күнінде, ап-арығ пастагыпөзік илчлерні Петрны паза Павелні, үлүкүннеп, хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

КІЗІ ИТ ПОЛБАС НИМЕНІ ХУДАЙ ЛА ИТ ПОЛАР

Иисус Христос, оларзар көріп, (Позының үгречілерінзер), теен: «Кізі ит полбас нимені, че Худай ла, иди Худай прай нимені ит полча» (Мр. 10, 27).

Андағ полча Ап-арығ Пічіктегі орын, хайда минің сағызым тохтаабысча, хачан піс іскіден тоғыр күресчең Пірігісті асчатханыбыста.

Хайди ол пай кізі, Арачылағынан арачылан халар ондайны хысчатханда, ис-пайынаң хыйа сабарын ис салғанда, Иисус Христостың хыринан улуғ ачығда хыйа пастырыбысхан, андада Хан Худай үгречілерінзер айланып, теен: «Хайди сидік полча пай кізее Хан Худайның Чирінзер кіріп алары. Пай кізее Хан Худайның Чирінзер кіріп алғанча, тибее інге өтіре парыбызарға оой полар» (туйух чоох). Ол сөстерге хайхап парған үгречілері Аннан сурааннар: андағ-да, кем мындағ киректің соонда арачылан халар? Мына оларның сөстеріне Иисус хайди нандыр пирген: «Кізі ит полбас, че Худай ла: иди Худай прай нимені ит полча».

Піссер дее, аарлығ адалар паза харындастар, андағ чабал күстіг ыырчынаң - іскінең тоғыр күрезерге сыхчатханнар, ікінчилес чох, Хан Худай сыныхтапчатхан көстерінең өөртін көрче, паза піссер олох сөстерінең айланып, піске дее Ол олох үгредігні пирче, хайзын Ол Позының үгречілеріне пирген:

1. Сірернің сидіксіністіг киректерінде постарының күстен чазығ полчатханыңарны сыбыра чохсы пілінінер!

2. Че Ол Күске, Хайзы Худай, ізеністі чідір салбанар, Хайзы прай нимені ит полча.

Кізінің чүреене уғаа сидік полча ол чаба палғат салған хомай ондайынаң поэп алары, хайзы аның пазырынчаң көзеезіне айлан парған. Көзідімге, ис-пайға чаба чадары, хайзынаң Арачылағы чоохтаан, кізі поэпының күзінең аннан чарыл полбинча: «Кізі анзын ит полбинча».

Піс амды олох іскее кір парған кізілер пазырынчатхан көзееңең - арағанаң, ис-пайға даа тартылчатханаң чабал тарап парған нименең тоғыр күресчең Пірігісті асчабыс. Пістің арабыста утып аларға уғаа сидік чабал нима хазыр хайынча.

Сыннан даа пу сөстер ағаа килістіре пол парчалар: кізі ит полбас нима анзы - іскее кір парғанын утып алары.

Изірік чуртастың кірліг салғатарында, арағаның оолығ оорында пістің ин не артың сағыстығ паза күстіг чоныбыс оох парча. Чазыт нимес, че туйуххаан тарапча пу чабал нима. Ол пос паза азых толдырча поэпының прай нимені чох итчеткен күзінең, - арағаны ызых идін салза. Кізінің чуртазын пір чабал ағырығ даа иди табырах азырыбыспича, хайди айна тимнеп салған арағанаң кізі поэпын поэпы чох ит салча.

Че, хайдағ нимені идерге кирек пу хыйалның узы-пазына сығып алар үчүн? «Кізі мыны ит полбас» - тіп, Иисус Христоснаң хада, улуғ тынып, чоохтан саларға ба?

Истерлер бе ол көп нимес үннерні, хайзылары өөркі устағыларзар іскіліг орыннарны хызырыбызарға чөпнең айланчалар паза ол чабал нименең күрезерге чозах

сығарчатханнарнаң хада күрезерге хығырчатсалар? Поэпы полар ба хачан-да пістің чон пу кізіні өдірчеткен хорығыстығ нименең?

Сах чуртас үчүн күресчеткеннер хада-пірге тоғынарға хығырчалар, хай-пірее орыннарда исчетселер дее, киректері халбинчалар, пасхалары - тузазы чох нимее тынчалар тіп, күлчелер.

Сах чуртас үчүн күресчеткеннер, күстеніп, чоох тутчалар, пірееде хатығ үннең алай ба хыныснаң. Че хыйалға кір парғаннар оларны испинчелер. Сайтанның күзі оларның үстүнде анча күстіг пол парып, оларның харахтарын чаап салча, олар постарының хулары тіп санабинчалар, че арағанаң часхарынып, өрініс таап алчалар, хайзы, тузы читсе, түзет полбас ачыға паза харах частарына айлан парчалар.

Пірееде, іскее кір парған кізілер иттеп тыңнапчалар сах чуртасар хығырчатханнарның үгредиин, олар пілінчелер постарының түс парғаннарны, че аннан санай поэпы аларға оларның күстері тың чазып парған, паза олар хатап турып аларға күстенминчелер дее, оларға чүзерлеп холлар оларны алтынзар тартчатханға төөй пілдірче. Хачан чабал айнаның чириге таап алған азығын пылазып аларға сынанчатсалар, андада ол пар-чох күзінең аның үстүнде полчатханын көртіс сыхча. Андада ол поэпының холындағы ізечілерні арағанаң поэпы аларға күстенчеткен кізінең тоғыр турғызыбысча, мында арачылан аларға күстенчеткен кізінең тоғыр аймах-пасха көйткі сүгеннер турғызыл парчалар. Ол ондайнаң, іскінең тоғыр күрезіг полған на хаалағда сидік паза уғаа ачығ улуғ тынысты сығарыбысча.

Сірер сурирзар, Хан Худай сах пу хыйалны чоохтирға хынча ба? Худайның Сөзі, пісті хомзынысха кіріп, сағысха түзірче бе? Чох, хыныстығыларым, аның үчүн Хан Худай піске пу сөстерні чоохтабинча, пісті хорыхтыр салар паза хуттаң чазығ ит салар үчүн, че пісті посха ла ізенерінең паза улуғ сағыстан чөрерінең хыйа тартып, Худайның алнында пазымның полып аларыбыс үчүн, Ол ол сөстерні чоохтапча; постың күзінең хай-хай күстіг полчатхан чабал нименең күрезерге изі-сағызы чох ла кізі тыынар тіп.

Күлкүстіг полар, сынап піс чоон тимірнен хаабыстырған ілчірбені поэпыбыс күзінең үзе тартыбызарға сынанчатсабыс, алай ба чир алтынаң, сығып, ахчатхан тимірні тудып аларға, хайзы пөзік тағлардан иніп, поэпының чолындағы прай тіріг паза тіріг нимес нимелерні, хайылдырып, азырыбысча. Йа, пір дее чохсы паза хыйға сағыстығ кізі поэпы ит полбас нимее тыынмас; че, төбіркизі көйдірчеткен хынысха тартылчатхан өлімнің нименең күрезерге сах паза хыйға сағыстығ ла кізі, утып аларына ізеніп, удуря сығар.

Піс амды наадаң наа чохсы киректерні сағын таап алчабыс тіп сағынчабыс, сынап піс көп полған ползабыс, андада табырах чиніс тудып аларчыпыс. Пістің алныбыста толдырчаң тоғысты, чохсы сағынмин, поэпыбыс ла толдырзабыс, піс пір дее чохсы нимее чит полбасып, че анзына кизе-тоғыр, піс утыр ла саларбыс. Аннаң Арчылағының үнін истенер, Хайзы пүүн піске чоохтапча: «Кізілер аны ит полбастар, че Худай ла. Худай прай нимес ит полча».

Іскее кір парған кізілерге, хайхастығ ондайнаң, Худайның имнепчеткен чохсы күзі азыл парча.

Кем пілбинче ол көзідіглерні, хачан ол алай пу іскее утыр салған парасханнар, хайзылары тігі чирзер саабыл таа парған полғаннар, кинетін, сағаар парып, Хан Худайны сабландыр сыхчалар, Хайзы Позының оң Холынаң чир түбіндегі өлімге тартырчатханнарны сығара тартып алча.

Ізечі кізінің кирее андагох аар полча, хайди аар ағырығылыг кізі күннің сай, нидиле сай өлімнің паза чуртастың аразында полча. Өлімнің күзінең аның чуртазының күзі күресче, чазыхтың күзінең - Худайның чохсызын пирчеткен күс, хычаланыстың күзінең, хайзы уйатха сүх салча - аннан чирикчеткен күс...

Кем чарыда чоохтап полар, пу өлімнің паза чуртастың аразындағы хазыр күресте, хайдағ нима чуртастың чинізіне сығар салчатханың? Кем чоохтап полар, нима пол парған, хачан ізеніс чох ағырыға пастырчатхан кізі өлімге чаптыр салған харахтарын азыбысчатса, анан, кинетін, чохсы азыл парған харахтарынаң ибیره көр-

гелпече паза азыранарға сурынча. Мында пір ле нимені чоохтап поларзын: пу хайхасты Худай ит салған, паза пу хайхас сірернің хараанар алнында пол парған.

Постарының чуртастарың іскінең тоғыр күрезерге пир салған кізілер удаа андағ өріністіг тустың чохсы киречілері пол парчалар, хачан постарының тоғыстарының паза сағыссырааннарның хайхастыг чинізің көр салчатсалар, аннаңар түс сыннан даа чоохтирға кирекпіс: «Хайдағ нимені кізі ит полбас, че анзын Худай ла ит полар».

Сидік, уғаа сидік пірее ле хати оң полбин халып, алаахтыр салған ізеністіг киртіністі хайраллап халары, паза пірее дее киректі чохсы килістір полбин, ол тоғысха хатап хынып алары.

Пістің кізіліг хынызыбыс табырах тоозыл парча, паза пістің пөзік худыбыс паза күзібіс, хайзынаң піс пу тоғысты пастапчабыс, нинчеде тус пазынаң чазып сыхча, анан холлар түс парчалар. Мында пасха полбас. Кем поэпынаң хада пір дее чохсы нимені ағыл полбинча, поэпының күзінең пасха, ол поэпының күзін паза ікінчилес чох киртінізің үр хайраллап полбин салча.

Че Худай кізі ит полбас таа нимені ит полча. Анзы, хайдағ нима пісте чоғыл, нимені піс поэпыбысха пир полбасып, прай анзын Худай Позының чохсы күзі пастыра піске пир салча: Ол хынысты паза киртіністі пирче, хайзын пастап ла салбас, че халғанчызына читіре толдыр салар, хайзы поэпының кирен андада ла итпиче, хачан ол истіг паза ниик, че андада даа, хачан көп тоғысты паза күресті киректепче.

Аарлығ адалар паза харындастар, изіг алданысты өөркі Чайаачаа ызаанар, Ол піске полыс пирзін, хайзылары андағ чабал ыырчынаң - іскінең күрезерге сыхчатханнарға хынысты паза хыйға сағысты, пазымның паза амыр поларын сыйлап пирзін, иди піс поэпыбыстың көдірте саапчатханыбысты паза поэпыбысха ла ізенерін чабыра поэпы, Худайға ізеністі чідір салбаабыс, че Ап-арығ Пічіктің сөстерін сағысха кіріп: Худайға пик киртініснен ізенерге кирекпіс, че кізінің түрчеге ле пиріл парған чазығ күзіне ле ізенмеске.

Ап-арығ адаларның чөбі.

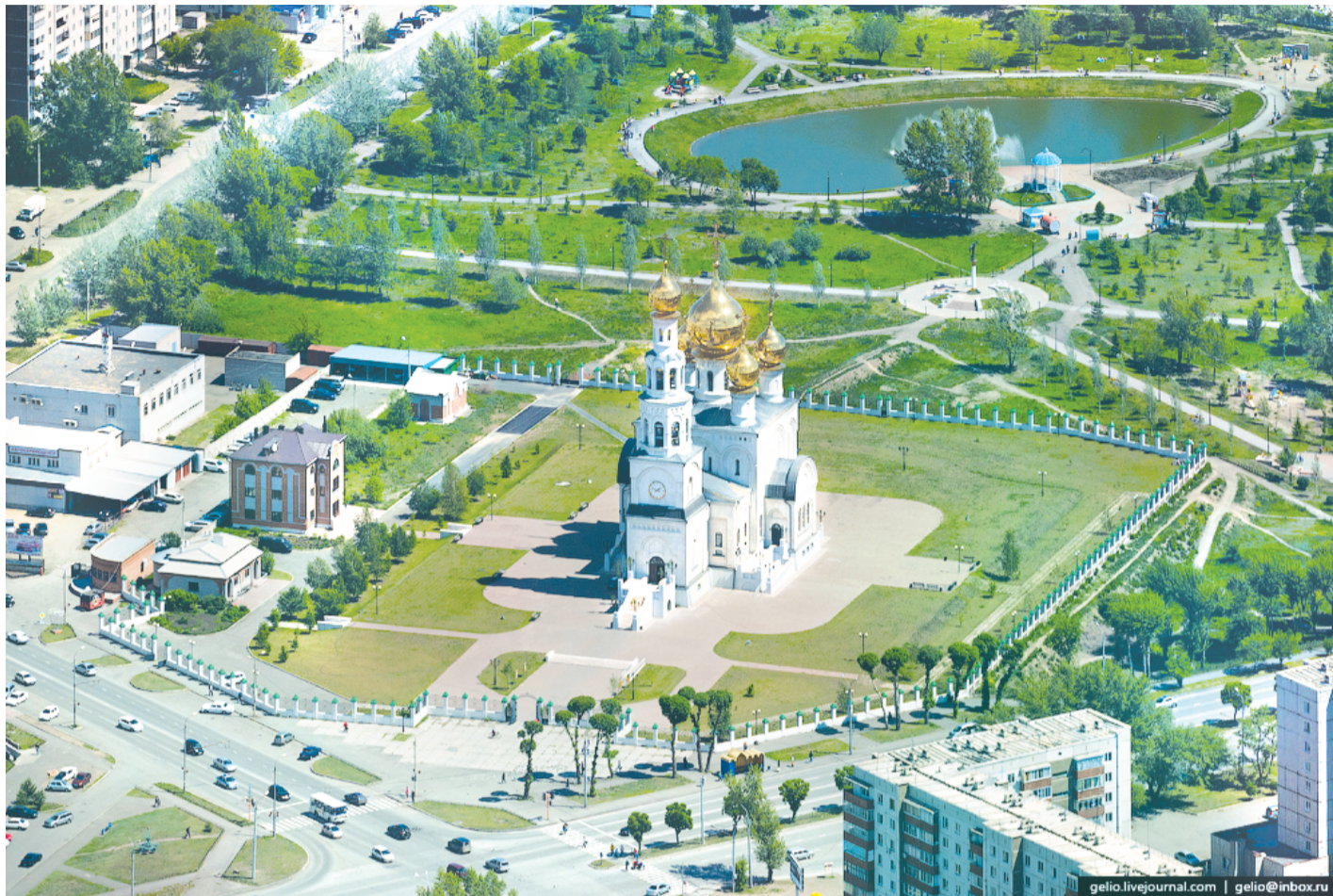
ХАКАСТАРНЫ КІРӨСКЕ ТҮЗІР САЛҒАНЫ

Сибирьнің чирлерін 1581 чылдан сығара, Иоанн Васильевич Грозный ханның тузында, Орыс чирине піріктіріп пастааннар, хайда Москваның митрополиді ап-арыгчы Макарийнің Худайзар хығырып тогынғанына, чаа күзінен не нимес, че Христостың чахсы паза чарых күзінен іскеркі чирлерні холға кирип алғаннар.

Орыс сынсабланыстыг Худайзар хығырчаннар Сибирьнің чирлерінзер орыс чаачыларнаң, ыстырған кизілернен хада, пу чирлерзер тиреннен тирен не кір турғаннар. Анаң ол наа чирлерде острог-сивеелерні турғызып алып, анда частомайларны, соонаң тигіриблерні пүдір сыхханнар. Иди ааллар пүдіріліп пасталғаннар паза нинче-де аалға пір тигіриб пүдіріл парчан полған.

1707 чылда Петр II хан Хакас-Минсуғ чирінде казак хадагчыларынын острогын Инесай суғның хазында, Хакас чиринең ырах нимес орында пүдір саларға чахып салған (Боград аймааның Абакано-Перевоз аалынан тоғыр).

Сынсабланыстыг киртініс, Тобольсктағы епархиянын, ол туста Хакас чирі аның санына кірчен полған, Худайзар хығырчаннары, күстеніп, тогынғаннарынан Христос Худайға киртініс тиксі дее Хакас чирінде тарап сыххан.

Иди хакастар чуртапчатхан аалларда пастап частомайлар, анаң тигіриблер пүдіріл сыхханнар. Тигіриблерні пүдірер паза оларны көрер ниик нимес тогыс орыннардағы абыстарға артылчан. Хазна абыстарнын Худайзар хығырчан тогызына польсычан полған.

1707 чылда Тобольсктын паза Сибирьнің митрополиді Филофей Уус суғның хазында чурттыг тадарларны пастагызын кірөске түзіріп пастаан.

Хакастарнын ікі аалында - Абакано-Перевозта, Бородинода, хайда ідөк Орыс губернияларынаң ызылған кизілер чуртааннар, пастагы тигіриб 1709 чылда пүдіріл парған. Тобольсктын паза Сибирьнің митрополиді Феодорның чахсы сөс пиргенінен, аны Худайның ап-арыг Архистратигі Михаилнің адынан адап салып, ап-арыглап салғаннар. 1759 чылда тигіриб турчатхан орынны Инесайнын азырых суу чууп парыбысхан.

1766 чылда, Тобольсктын паза Сибирьнің митрополиді Павелнің чахсы сөс пиргенінен, Ағбан аалда ап-арыг Архистратигі Михаилнің адынан тигірибде, Хан Худайның Оөрлееніне чарыдылған хос пөліктіг наа ағас тигіриб пүдіріл парып, ап-арыглал парған.

1797 чылда, Тобольсктын паза Сибирьнің архиепискобы Варлаамның чахсы сөс пиргенінен, иргілен парған ағас тигірибнің орнына тастаң салылып ікі пайзаңтоллыг наа тигіриб пүдіріл парған. 1798 чылда ол тигірибнің үзінчі хос пөліинің төзегі салыл парған. 1802 чылда ікі хос пөліктіг ап-арыглап салғаннар: ап-арыг Архистратигі Михаилнің адынаң паза ап-арыгчы Николай Хайхасчайачаңның адынаң.

1770 чылда Асхыс аалда, хайда нинче-де ибичек паза сағай пигічек Амзорның чурты полған, Хакас чирінде тадарларнын пос ондайлыг пастагы тигіриб пүдіріл парған полған. 1771 чылда, Тобольсктын паза Сибирьнің епискобы Варлаамның чахсы сөс пиргенінен, Томсктағы епархиянын паза киртіністіг тадарларнын, өөнінде, Амзор пигічектің (кірөске түскенде пиріл парған ады Феодор, хайзы Худайға пик киртіністіг полған), күстеніп, тогынғаннарынаң, ап-арыг илчлернің Петрның паза Павелнің адынаң тигіриб пүдіріл парған.

1826 чылға читіре өөн чуртагчыларнын 4835 кизінен 3613 кизи кірөске түзіп алған. 1831 чылда ол Худай туразы

підзі чох сылтағнаң көй парған. 1851 чылда, Асхыста, тастаң салып, пүдіріл парған Свято-Петропавскай тигірибні ап-арыглап салғаннар.

Орыннардағы тигіриблерні көр-парарға аркалайлар килзелер, тадарларны өмеенең кірөске түзір салчаңнар. 1867 чылда Инесай-Хызылчарнын Иңапарыг епискобы Никодим наа турғызыл парған епархиянын үстүнзархы аймахтарын көр-парарға килгенде, Асхыс аалда 80 кизіні, Христоссар айландыр салып, кірөске түзір салған.

1873 чылда, Инесай-Хызылчарнын Иңапарыг епискобы Антонийнің азынада чаххаанынаң, от айынын 15-чі күнінде Асхыс суғда 3003 кизи кірөстел парған, ол кизілернің санынаң 612 хам, хамначаң тигіргілерін өртебізіп, кірөске түскен, агаа хоза Тастүп аалда - 50 кизи, Асхыс аалда - 50 кизи Христостың кірөзін поэнына алын салған.

1880-чі чылларда, Инесай-Хызылчарнын Иңапарыг епискобы Тихоннын күстенгенінен, орындағы өөн чоннаң таллап алған кизілерні Бийсктегі, Минсуғдағы паза Хызылчардағы хуттыг училищелерзер Худай Сөзіне үгрнерге ысханнар.

1911 чылда Тастүп аймаандағы Мадыр аалда, Алтайдағы Худайзар хығырчаннарнын, күстеніп, тогынғаннарынаң, Худай Ічезінің Иверскай иконазына чарыдылып, ипчлернің ин не пастагы монастырьы азыл парып, поэнын тогызын пастаан.

Ол тустарда хакастарнын постарынын абыстары пар полғаннар: Евфимий Катанов, Николай Катанов, Иоанн Штыгашев, Симеон Чесмочаков паза пасхалары даа. Иоанн Штыгашев, Николай Катанов, Симеон Чесмочаков абыстар Худайға тогынысты пос тілінең апарчаннар.

Хакас паза орыс палалар, хада-пірге үгрнеп, ойнап, удур-төдір тілдерінен

алысчаннар. Олар, Сынсабланыстын тархынын үгрнеп, Худайға орта киртінерге үгрненченнер. Оларны үгрнеңіліг абыстар постарынын күзінен үгретченнер. Хакас чиріндегі тигіриб пірігістерінде хуттыг пічкітг библиотекалар көп полчаннар.

1917 чылдан сығара Худайға киртінеткеннерні хатыг сүріп пастааннар.

1922 чылда, тиксі хазнада тигіриблернің аарлыг нима-нооларын пылазып, пастааннар. Ідөк Хакас чиріндегі тигіриблернің прай нима-ноозып пылазып, тигіриблерні инзер сыхханнар.

Совет үлгүзі турчатхан тустарда Ағбандағы Никольскай паза Абазадағы Благовещенскай Худай туралары постарынын тогыстарын тохтаптааннар...

Алызыглыг чыллар чидіп, Тигіриб пос чуртастыг польбысча, іди Хакас чирінде ідөк наа тигіриб пірігістері, төстеліп, күс тартын сыхчалар.

1990 чылдан сығара Инесай-Хызылчар епархиязы поэнын тогызын хатабох пастапча. Ол епархиянан Инесай-Хызылчар епискобы Антоний (Черемисов) устапча.

1995 чылда, Ап-арыгдан Ап-арыг Патриарх Алексей II-нің паза Синодтын пөк салғанынаң, Ағбан-Хызыл епархиязы төстел парған. Ол епархиянаң Инесай-Хызылчар архиепискобы Антонийға устирға чахыл парған.

1999 чылдағы улуг хырлас айынын 29-чы күнінен сығара, Ап-арыгдан Ап-арыг Патриарх Алексей II-нің паза Синодтын пөк салғанынаң, Ағбанның паза Хызылның епискобына Сахалинсктің паза Курильсктің епискобы Ионафан турғызыл парған.

Епархиянын чыындызынаң алылған.